

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10

Mail: jm@jm.dk & chn@jm.dk.

18. marts 2020

Sagsnummer 2020-730-0367

Red Barnets høringssvar på Straffelovrådets betænkning nr. 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse

Red Barnet takker for den fremsendte betænkning om ændring af straffelovens § 216 om voldtægt, og de relaterede §§ 218-220 om samleje ved forskellige former for udnyttelse mv., § 221 om samleje ved tilsnigelse og § 222 om samleje med en person under 15 år.

Red Barnet har følgende overvejelser:

1. En samtykkebaseret bestemmelse vil bedst kunne beskytte begge parter og sikre retssikkerheden.

Straffelovens kapitel 24 om seksualforbrydelser indeholder en række forskellige forbrydelser og har til formål dels at beskytte den enkeltes ret til seksuel selvbestemmelse og seksuel integritet, dels at beskytte børn og unge og visse særligt udsatte personer mod seksuelle overgreb.

Det er Red Barnets vurdering, at en **samtykkebaseret bestemmelse** i § 216 bedst vil kunne indfri ønsket om at beskytte begge parters personlige frihed og samtidig sikre retssikkerheden.

2. Betænkningen forholder sig ikke i tilstrækkelig grad til at beskytte unge mellem 15-17 år i de tilfælde, hvor samlejet er opnået ved groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed.

Særlige hensyn til 15 – 17-årige

Jævnfør Socialstyrelsens definition af seksuelle overgreb på børn er der "*tale om seksuelt overgreb, når et barn inddrages i seksuelle aktiviteter, som det ikke kan forstå rækkevidden af, udviklingsmæssigt ikke er parat til og derfor ikke kan give tilladelse til*". Det fremhæves i denne formulering, at evnen eller muligheden for at give et kvalificeret samtykke eller tilladelse skal forstås på baggrund af personens, herunder især børn og unge, udvikling.

Den seksuelle lavalder i Danmark er 15 år, som (med henvisning til Straffelovrådets betænkning nr. 1534 fra 2015 om seksualforbrydelser) betyder, at:

"Den seksuelle lavalder er udtryk for, at personer over denne alder – i dag børn fra og med det fyldte 15. år – som et klart udgangspunkt gyldigt kan give samtykke til enhver form for seksuelt forhold. Det gælder ikke med hensyn til seksuelle forhold til forældre, biologiske søskende, undervisere mv., og det gælder heller ikke med hensyn til seksuelle forhold mod betaling mv. I disse henseender er aldersgrænsen 18 år (bortset fra seksuelle forhold til biologiske forældre og søskende, hvor der ikke gælder nogen øvre aldersgrænse).

Med disse undtagelser er der imidlertid principielt ikke nogen grænser for, hvor avancerede seksuelle forhold en 15-årig gyldigt kan give samtykke til. Det gælder med hensyn til aldersforskellen mellem parterne, antallet af personer, som deltager i det seksuelle forhold, om de pågældende kender hinanden i forvejen, og hvordan de i givet fald har lært hinanden at kende, og med hensyn til de midler og fremgangsmåder, som i øvrigt anvendes. Hvad der er lovligt at foretage sig i seksuel henseende med en voksen over 18 år, er det principielt også lovligt at foretage sig med en 15-årig. Den eneste yderligere undtagelse (ud over de allerede nævnte) er tilfælde, der betegnes som "groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed", som er og bør være en snæver undtagelsesbestemmelse".

Straffelovrådet overvejede i 2015, om de særlige bestemmelser om beskyttelse af de 15 – 17 årige skulle ophæves på grund af den dengang ringe praktiske betydning, men fremhævede, at især nyere retspraksis viste, at:

"Der kan forekomme forhold begået over for 15-17-årige børn af væsentligt ældre gerningsmænd, der er udtryk for et så groft misbrug af gerningsmandens overlegenhed i alder og erfaring, at de bør imødegås ved straf, selv om forholdet ikke kan henføres under straffelovens bestemmelser om voldtægt og udnyttelse i øvrigt."

"Herudover fremgår det af lovforslagets specielle bemærkninger, at der ved vurderingen af, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed, bør lægges vægt på aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede og på, om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativ til overgrebet".

Grooming - at forføre ved groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed

Den danske straffelov anvender ikke det internationale begreb grooming, som dog kan ligestilles med formuleringen om, at en person "under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje". Der har især gennem de senere år været et stigende antal sager, hvor voksne kontakter børn og unge, især online, med henblik på gennem en grooming-proces at manipulere og forføre barnet eller den unge til samleje eller andet seksuelt forhold.

Denne særlige beskyttelse – også af de 15-17-årige – er derfor fastholdt i § 223 stk. 2:

"Med samme straf anses den, som under groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed forfører en person under 18 år til samleje".

Ligeledes er der i § 220 fremhævet, at:

"Den, som ved groft misbrug af en persons arbejdsmæssige, økonomiske eller behandlings- eller plejemæssige afhængighed skaffer sig samleje med den pågældende, straffes med fængsel indtil 1 år eller, såfremt forholdet er begået over for en person under 18 år, med fængsel indtil 4 år".

Samtidig fremgår det af straffelovens § 221 ” straffes den, der tilsniger sig samleje med en person, der forveksler gerningsmanden med en anden, med fængsel indtil 4 år.

Bestemmelsen omfatter tilfælde, hvor forurettede forveksler gerningsmanden med en anden, hvilket f.eks. kan ske, hvis forurettede tager fejl af, hvilken person forurettede er sammen med. Anvendelse af anden form for svig er derimod ikke omfattet af § 221. Det forhold, at gerningsmanden f.eks. opnår samleje ved at lyve om sin identitet eller ved at foregive at være velhavende eller kendt, er dermed ikke strafbart efter bestemmelsen.

Subjektivt kræves det, at gerningsmanden har handlet med forsæt til at udnytte den bestemmende vildfarelse hos forurettede”.

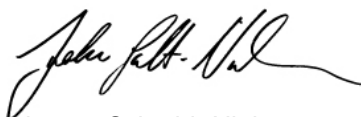
Derfor anbefaler Red Barnet

Med de kommende ændringer i § 216 i forhold til at definere voldtægt med udgangspunkt i samtykke finder Red Barnet det vigtigt, at det fremhæves, at unge i alderen 15-17 år har behov for en særlig beskyttelse. Og hvis samlejet eller et andet seksuelt forhold med en person under 18 år er opnået ved groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed, skal det kunne sidestilles med manglende samtykke. Strafferammen bør derfor afspejle dette i §§ 220, 221 og 223, når det vedrører ofre under 18 år. Alternativt skal den særlige beskyttelse for 15-17-årige ift. samtykke, der er opnået ved groft misbrug af en på alder og erfaring beroende overlegenhed, indsættes i §216.

Red Barnet stiller sig gerne til rådighed i forhold til at uddybe kommentarerne til høringen.

Faglig kontaktperson: Psykolog Kuno Sørensen, ks@redbarnet.dk, tlf. 25140069

Med venlig hilsen

Johanne Schmidt-Nielsen
Generalsekretær